

Russisk-norsk samarbeidsprosjekt “Pomorprogrammet i etterutdanning i primærhelsetjeneste” («The pomor Program in Primary health Care Education»)

Ideen bak prosjektet var å prøve ut i Nordvest Russland det norske to-års programmet i etterutdanning av leger i primærhelsetjenesten. Programmet er et ledd i utdanningen til å bli spesialist i allmennmedisin. Grunnlaget for prosjektet ble lagt allerede i 2008 med støtte fra Barentssekretariatet. På det første prosjektmøtet deltok representanter fra Det Nordlig Statlig Medisinsk Universitet i Arkhangelsk, Helseministeriet i Murmansk fylke, Universitetet i Tromsø og Nasjonalt senter for distriktsmedisin (NSDM). Møtet ble arrangert i oktober 2008. Tema for møtet var planlegging og organisering av prosjektet.

Pomorprogrammet ble utviklet på grunnlag av et russisk reformvedtak vedrørende helsepolitikken, en målsetting var at det russiske helsesystemet skulle gradvis skulle baseres på primærhelsetjenesten og med mindre hospitalisering av pasientene i det første fasene av pasientforløpet. Hovedmål av Pomorprogrammet (samarbeidsprosjektet fikk denne tittelen) ble å forbedre det eksisterende utdanningsprogrammet av spesialister i allmennmedisin i Arkhangelsk og Murmansk fylker, å bedre kvaliteten av etterutdanningen av allmennleger og å introdusere prinsipper for en kontinuerlig profesjonell utvikling. Dette ble den første russiske erfaringen med en praktisk gjennomføring av den norsk to-års modell for utdanning av spesialister i allmennmedisin.

Prosjektet ble gjennomført i to faser, i fase I: utdanning av russiske allmennleger som gruppeledere. Og i fase II: de russiske grupelederne leder og underviser selv sine egne grupper.

I fase I av Pomorprogrammet (2009-2011) ble det etablert to undervisningsgrupper. Lederne for hver av gruppene var erfarne allmennleger, en russisk og en norsk. Både erfarne og nyutdannede allmennleger fra både urbane og rurale områder ble invitert til å delta. 8-10 allmennleger i hver gruppe. Første møte med de norske gruppeledere var i april 2009. I de møtene der norskegruppeledere deltok, ble møtene gjennomført på engelsk, en erfaring i fremmedspråk som var nyttig for de russiske legene. Emner til gruppemøtene ble forslått av de russiske legene. For eksempel, ble det diskutert bruk av syndromal tilgang i allmennpraksis, (dette er tilstander som ofte sees i allmennpraksis, “rød øye syndrom”, smerter i nedre del av ryggen osv.), prinsipper av evidence-based medisin, søking av vitenskapelig litteratur på Internett var også temaer. Gruppedeltakere forbedret sine praktiske ferdigheter og lærte nye under veiledning av sykehusspesialister. For å få til en erfaringsutveksling besøkte legene hverandres praksiser. Hver deltaker var ansvarlig for gjennomføring av et gruppemøte, de skulle lage en presentasjon og en rapport på engelsk. Det personlige initiativ og den vennlige stemning ble to av

forutsetningene for suksessen av gruppemøtene. Det ble avholdt to fellesmøter hvor alle 20 leger deltok, et fellesmøte i Arkhangelsk (i 2009) og ett i Murmansk (i 2010). Det vitenskapelige prosjektet "Læring av rolle av C-reaktiv protein som et diagnostisk instrument ved luftveisinfeksjoner for reduksjon av frekvens av unødvendig antibiotikabehandling" ble en del av fase I av Pomorprogrammet. Alle gruppedeltakere var med på datainnsamlingen. En vitenskapelig artikkel ble skrevet og publisert i etterkant²

Første fase av Pomorprogrammet som avsluttet 2-års studiet med i alt 20 gruppemøter, ble at alle de deltakende russiske allmennleger fra Arkhangelsk og Murmansk fylke deltok på Nordisk kongress i allmenntilleggsmedisin i 2011 i Tromsø.

Fase II av Pomorprogrammet startet i begynnelsen av 2012. Det ble startet 5 nye grupper: tre i Arkhangelsk fylke (en i hver av byene Arkhangelsk, Velsk og Severodvinsk) og 2 i Murmansk fylke. I denne fasen ble de som var gruppedeltakere i fase I gruppeledere for hver sin gruppe. Alle gruppene besto av 8-10 allmennleger. I løpet av det. 2. år ble det gjennomført 20 møter i hver gruppe. Gruppelederne, to i hver gruppe (6 allmennleger fra Arkhangelsk og 4 fra Murmansk fylker) har gjennomført 7 fellesmøter med norske gruppeledere. Hensikten med disse møtene var å dele erfaringer, vise hvilke fremganger som var gjort og å påpeke eventuelle vanskeligheter ved å være gruppeleder. Det ble organisert to to-dagers seminarer under veiledning av Peter Prydz (er regional rådgiver i Den norske Legeforening (DNLF)). Emner som ble tatt opp på disse seminarene var bruk av interaktive læringsmetoder og videokonsultasjoner. Det ble oversatt to bøker ("To år sammen" og "Allmenntilleggsmedisinsk gruppereise") fra norsk til russisk. Tillatelse fra DNLF ble innhentet og bøkene brukes nå i forberedelsene til nye gruppemøter og ytterlig spredning av opplæringsmodellen.

Gruppeledere fra Arkhangelsk og Murmansk fylke deltok på Nordisk kongress i allmenntilleggsmedisin i 2013 i Tampere. En ny studie "Forekomst av og faktorer som er forbundet med lav surstoffmetning i en voksen befolkning: en sammenlignende studie i Norge og Nordvest Russland" ble påbegynt i 2014. I denne studien deltok allmennleger fra fase II av Pomorprogrammet i datainnsamling, en praksis som leder til spredning av kunnskap med forskningsarbeid og senere publiseringsarbeid.

Phase II av Pomorprogrammet ble avsluttet med en konferanse «Utdanning av allmennpraktiserende leger i Nordvest Russland – hva har vi oppnådd etter 6 år med norsk-russisk samarbeid og hvilke utfordringer hadde vi?». Konferansen ble gjennomført 13.-14. september i Arkhangelsk. Alle allmennlegene som deltok i fase I og fase II av Pomorprogrammet ble invitert. Til sammen kom 38 deltakere fra Russland og 9 fra Norge. De fleste russiske deltakerne var allmennleger, gruppedeltakere og gruppeledere fra Arkhangelsk (16) og Murmansk (14) fylke. Northern State Medical University i Arkhangelsk ble presentert av rektor Ljubov Gorbatova, professor i allmenntilleggsmedisin Vladimir Popov og førsteamanuensis Elena Andreeva. Helseministerium i Murmansk og Arkhangelsk fylker ble presentert av vise-direktører Inga Aniskova og Alexey Kaverin. Arkhangelsk regionale allmenntilleggsmedisinsk forening ble presentert av direktør Nadezha Ryzhkova.

Norske deltakere fra UiT Norges Arktiske Universitet var (prosjektleder) Svein Steinert, Den norske legeförening (gruppeledere og to norske prosjektmedarbeidere) May-Brith Lund og Anton Giæver og Hans Høvik, medlem av DNLFs utdannelseskommisjon i allmennmedisin. Birgitt Abelsen fra Nasjonalt senter for distriktsmedisin. UiT var også representert med professor i allmennmedisin Hasse Melbye, professor i psykiatri Tore Sørli, overlege og forsker Grigory Rezvy, og førsteamanuensis Oleg Sidorenkov.

Gruppeledere fra Arkhangelsk fylke som deltok i konferansen var: Svetlana Zharavina, Tatjana Baeva, Svetlana Fesko, Aleksei Nikitin, Marina Bakurova og Elena Lobanova.

Gruppeledere fra Murmansk fylke:

Yuri Pankov, Dmitri Bakhtin, Natalja Panasjuk, Raylja Lasynova.

Her er det noen vurderinger av programmets resultater av russiske deltakere: «mine kolleger som ikke deltok i Pomorprogrammet er begynt å spørre meg til råds, hva er nytt i faget og kommer med spørsmål om møtenes innhold», «jeg hadde lært meg å vurdere kritisk mitt arbeid», «min selvtillit er økt betydelig», «det var en anledning å diskutere problemer i et team, uten at jeg var redd for gjøre feil og fremstille meg som en inkompetent», «jeg hadde begynt i å delta i forskning», «jeg hadde lært hvordan det er å snakke ovenfor et auditorium, tidligere var det vanskelig».

Elena Andreeva, spesialist i allmennmedisin, førsteamanuensis ved NSMU

Oleg Sidorenkov, allmennlege, førsteamanuensis ved UiT Norges Arktiske universitet, Det Helsevitenskapelige fakultet

1 <http://site.uit.no/pomorprosjektet/>

2 **BMC Fam Pract.** 2014 May 2;15:80. doi: 10.1186/1471-2296-15-80.